

Nem Sarajevó!

Pontosan husz esztendő választja el 1934-et 1914-től, a marseillei királytragédiát a sarajevói trónörökös-gyilkosságtól. De ez a két évtized egy egész világváltozás folyamatát foglalja magában, egy borzalmas világ-háborúval és egy még rettenetesebb gazdasági válsággal egyetemben és az a nemzedék, amely ezekben a súlyos évtizedekben nőtt fel, ma nem érti, hogy miért próbál a világsajtó tegyegy töredéke mindenáron párhuzamot vonni a sarajevói és a marseillei bűntények között.

Kétszer huszonnégy óra telt el a marseillei véres események óta, amelyeknek a délszláv királyság koronás uralkodója és a francia nemzet külügyminisztere esett áldozatul, több más előkelőség között. Alig két nap mult el csupán azóta, hogy az őszinte döbbenet végigcsikázott a kulturvilágon: a nyomozó hatóságok még azt sem állapították meg teljes bizonyossággal, hogy mi a neve a merénylőnek, aki egy balkáni földalatti szervezet tagja volt és máris olvashatunk, hangokat hallhatunk, amelyek lélek-mérgező feltevéseket és izgató gyanucsirákat próbálnak elhinteni a közvéleményben, hogy szimpla üzleti fogások érdekében, még feszültebbé, még kritikussabbá fokozzák az amugy is tulfeszített nemzetközi közvéleményt. A „béke szívébe röpített golyókról“, a merénylő nemzetiségéről írott elmefuttatások sorai közül a háboru lehetőségének fenyegető fantomját idézgetik elő kergült, vagy talán tulságosan is számító agyak, mintha örök szabály volna a történelem nagy színpadán, hogy az uralkodók és államférfiak erőszakos és éppen ezért mélyesen elítélendő halálát embermilliók életével fizessék a népek és milliárdokban profitálják a hadianyaggyarak.

Husz hosszú esztendő telt el a háborus tömegpszichózis legutolsó nagy run-je óta s ma sincs az egész világon egyetlen egy józan ember sem, aki kívánná a világkatasztrófa megismétlődését. Felelős helyeken, mindenütt a világon tisztában vannak azzal, hogy bármily nagy és pótolhatatlan veszteség is érte a délszláv királyságot és a francia politikát: a nemzetközi nagypolitika őszinte békevágyának nem kisebb vesztesége a két államférfi halála. Köztudomásu, hogy a tragikus sorsu Sándor király azért indult Párisba, hogy bizonyos gazdasági kérdések tisztázása után, a jugoszláv—olasz—francia politikai feszültség enyhítését célzó római tárgyalások anyagát is megbeszélje Barthou francia külügyminiszterrel és ezzel új irányt adhassanak az európai helyzet fejlődésének a kibontakozás felé. A nemzetközi politikai élet célkitűzései azonban husz évvel ezelőtt is éppoly függetlenek voltak az egyes államférfiak személyiségeitől, mint amilyen független ma a személyi kérdésektől a kulturemberiség békevágya. S hogy ez így van, bizonyosság reá a francia Havas-ügynökség legutóbbi jelentése, amely a háborus pszichózis itt-ott jelentkező tömegszuggesziojának ellenére is azt jelenti, hogy a november hó elejére kitűzött római tárgyalásokon a tragikus végű Barthou helyett, egy másik nagytekintélyű francia államférfi fog részt venni: Doumergue francia miniszterelnök.

Gyász és kegyelet illeti a halottakat, de az élet az élők feltétlen joga. 1934. élő generációi éppen eléggé sokat tanultak és sokat szenvedtek 1914. óta, hogy hatástalanul maradjon előtűk minden olyan frázis-puffogatás, amely Skodaák, Schneider-Creusoték és a többi háborus nagyvállalkozók újabb véres üzletei felé kívánnák terelni a közvéleményt. A marseillei királytragédia történelmi tragikumát

Elfogták a királygyilkos bűntársait

Revolveres hajsza, házkutatások és letartóztatások — Súlyos belpolitikai nehézségek Franciaországban — Újabb jelentések a tragédia lefolyásáról — Mi okozta Barthou halálát? — Előkészületek a nagy temetésre — Londonban levetítették a marseillei tragédia filmfelvételeit

Nagy viharba került a Sándor király hamvait hazaszállító cirkáló

Jugoszlávia tragikusvégű uralkodóját az az egész civilizált világ részvéte közepette, szerdán helyezik örök nyugalomra. A véres marseillei események óta két nap telt el, de ezalatt az idő alatt még mindig nem sikerült széjjellebbenteni a titokzatosság fátylát erről a megrázó tragédiáról. Kiderült, hogy a merénylő valódi nevét sem tudják, egyesek szerint horvát, mások szerint csehszlovák bűntársakat tartóztattak le, akik ellen még nincs bizonyíték: a francia rendőrség ma éppen anyyira a sötétben tapogatózik, mint a merénylő utáni órákban. A marseillei királygyilkosság még korántsem tisztázódott... de a fran-

cia belügyminiszter már megbukottnak könyvelhető, az állambiztonsági hivatal főnökét és Marseille prefektusát elmozdították állásukból és nem tudni még, vajon nem kormánykrisis lesz-e a következménye a marseillei eseményeknek. Annyi már bizonyossá vált, hogy messzeágazó szervezet állott a gyilkosságok hátterében és a francia rendőrségnek ma már becsületbeli kérdése, hogy ezt a szervezetet az igazságszolgáltatás kezébe juttassa.

Az újabb eseményekről az alábbiakban adnak jelentéseket az Aradi Közlöny tudósítói:

Belgrádból érkezett jelentések szerint a Dubrovnik cirkáló, amely Sándor király hamvait szállítja, a Földközi-tengeren szokatlanul erős viharokkal küzd és ennek következtében valószínű már, hogy a hadihajó nem holnap, pénteken fog megérkezni, amint arra számítottak, hanem csak a legjobb, esetben is szombaton fogja elérni Jugoszlávia határait. Ezért szükségesnek tartották megváltoztatni a temetés rendjét. Előbb ugyanis úgy volt, hogy a király holttestét egy napra megérkezése után Spalatoban, majd egy napra Zágrábban fogják felravatalozni és csak ezután szállítják Belgrádba, ahol szerdán lesz a temetés. A most megváltozott tervek szerint a spalatoei és zágrábi felravatalozás elmarad és a megérkezés után a holttestet azonnal Belgrádba fogják szállítani.

A gyászoló királyi család megérkezett Párisba

Londoni jelentések szerint a surrey-i Sandryd-nevelőintézet igazgatója csak ma közölte Péter királlyal azt a nagy változást, amely életében bekövetkezett.

A fiatal uralkodó még tegnap mit sem sejtve aludta át az éjszakát.

Mária anyakirályné, a meggyilkolt Sándor király anyósa épp egy estélyre készült, amikor a lesújtó tragédia hírért közölték vele. A királynét anyyira megrendítette a hír, hogy szólni sem tudott, visszatért szobájába és levetette magáról az estélyi ruhát. Később azt mondta, hogy azonnal Párisba akar utazni, mert lánya, a gyászbaborult Marioara királyné mellett kíván lenni.

A fiatal király délben a Ritz-szállóban meglátogatta nagyanyját, Mária anyakirálynét, akivel délután Londonból Párisba utazott.

Marioara jugoszláv királyné ma reggel Párisba érkezett. Ugyanezen a vonaton jött meg Lebrun francia köztársasági elnök is. A pályaudvaron a mély gyászban levő jugoszláv királynét anyja, Mária királyné, valamint fiacskája, II Péter király, a francia kormány tagjai és a diplomáciai kar tagjai fogadták. Lebrun elnök a pályaudvarról az Elysée-palotába hajtattott, míg Marioara királyné a párisi jugoszláv követségen szállt meg. Ugy volt, hogy Marioara, valamint édesanyja és gyermeke este 9 órakor Genfen keresztül utazik tovább

hazafelé. Az utazás azonban bizonytalan rövid időre elhalasztódott.

Antal főherceg és Ileana királyi hercegnő asszony ma szintén Párisba érkeztek. Mindjárt megérkezésük után felkeresték Marioara jugoszláv királynét és részvétüket fejezték ki neki.

Ugyancsak ma érkezett meg Párisba Barthou külügyminiszter holtteste is. A hamvakat a külügyminiszterium palotájának azon termében ravatalozták fel, amelyben Briand akkori külügyminiszter a Kellogg-paktumot aláírta.

Szombaton temetik Barthou külügyminisztert

Barthou hamvait szombaton délután fél kettőkor temetik. A temetés az Invalidusok tereén lesz, ahol a helyőrségi csapatok díszmenetben vonulnak el a ravatal előtt. A gyászbeszédet egyedül Doumergue miniszterelnök mondja. Utána a koporsót átszállítják az Invalidusok templomába, ahol megtörténik a gyászszertartás. Barthout a Père Lachaise-be szállítják és az ottani családi sírboltban helyezik el.

A sinaiai kastély a marseillei események hatása alatt áll. A kastély külső képe gyökeresen megváltozott. Lázás előkészületeket tesznek a hathónapos gyászra való tekintettel. Ófelsége a király az éjszakát álmatlanul tölt

nem szentségteleníthetik meg egy nép előtt sem a professzionátus kutmérgezők, háborus uszítók lelkiismeretlen üzleti-aspirációi és ma, 1914. után husz évvel. Európa kulturnemzetel

a politikai szenvedélyek véres áldozatokat követelő kavargásának káoszában, a legutolsó pillanatig is ragaszkodnak a béke reménysegéhez: az élethez — gázhalál helyett.

mas üldözés eredménytelenül végződött, a férfinek sikerült eltűnni az erdősgben. Egész éjszaka kutattak utána, de nem sikerült nyomára akadni. Az utlevélből kiderült, hogy az illetőt *Walis Szilveszternek hívják*, 1902-ben született Karlovácon és 1934. június 8-án váltott utlevélet a zágrábi csehszlovák konzulátuson.

Az összeesküvők a rendőrség kezeiben

Az asszony vallomásában elmondotta, hogy a három férfi vasárnap érkezett szállodájába. Az állítólagos Kalemén nem volt hajlandó kitölteni a bejelentőlapot, míg két társa így írta be magát: *Kramer Egon* 24 éves fiúmei születésű horvát és *Chalmy Silvester* cseh nemzetiségű polgár. Mindhárman kijelentették, hogy átutazóban vannak és Párisba utaznak. Kalemén hétfőn fizetett és eltávoztak, olyan időpontban, amikor könnyen elérhették a marseillei gyorsvonatot. Chalmy később visszajött, de este ő is eltávozott.

Az adatok beszerzése után fokozott tempóban folytatták a nyomozást az eltűnt férfi kézrekerítésére. Thonon határállomáson, mely a svájci határ közelében fekszik,

két gyanus egyént tartóztattak le.

Az egyik igazoltatásánál csehszlovák utlevélet adott át a rendőrségnek. Az utlevél szerint *Benes*-nek hívják, aki 1903-ban született Zárában. Zsebében Fontainebleau—Eviens-vonalra szóló vasuti jegyet találtak. Társánál *Novák* névre szóló utlevélet találtak, azonkívül mellényzsebében ugyancsak Fontainebleauban megváltott és Eviensbe szóló vasuti jegyet. Feltűnt, hogy bőröndjükben ujonnan vásárolt holmikot találtak, amelyek a Belle Jardiniere-áruházból származnak.

Ugyanebben az áruházban vásárolta dolgait. Kalemén is.

A letartóztatottak először cseh tolmácsot kér-

Egy szemtanú új részletei a merénylet lefolyásáról

Az „United Press” marseillei tudósítója: *Ca sán*, aki szemtanúja volt a borzalmas lefolyásu merényletnek, szenzációs új részleteket mond el lapjában a véres eseményről. Szerint a merénylet minden részletében elő volt készítve és amikor a tömegben több helyen egyszerre elhangzott a kiáltás, hogy „le Sándorral!”, akkor a tömeg rávetette magát a tüntetőkre. Ezt a kavargást használta fel a merénylő arra, hogy áttörje a rendőrségi kordont és az uttestre ugorjon. Láttam, hogy esze ágában sincs célozni és teljesen vaktában lövöldözött, teljesen véletlen, hogy a királyt találta. Egy ideig az autó mellett rohant, majd ráu grott a sárhányóra, megkapaszkodott a kocsi ajtajában és egyenesen belélt a kocsi ablakán. Óriási zürzavar keletkezett, a tömeg rávetette magát az autóra, hogy megszabadítsa az elszánt merénylőtől és a rendőrség semmit sem tehetett, nem tudta ezután féken tartani a dühöngő tömeget.

A régens tanács tagjai letették az esküt

A belgrádi szkupstina és a szenátus ma délelőtt 11 órakor tartotta meg nagyjelentőségű együttes ülését, amelyen ugy a parlament tagjai, mint a régensek letették az esküt. A parlament épületének előcsarnokát és az üléstermet, végig a falakon, mindenütt gyászlepel-lel vonták be. Az einöki emelvény felett Sándor király fekete keretes életnagyságu arcképe volt elhelyezve. Az ülésen a szkupstina 307 és a szenátus 72 tagja kivétel nélkül, valamennyien fekete ruhában jelentek meg. A karzatok zsufolásig megteltek a diplomáciai kar tagjaival és a szerb közélet előkelőségeivel.

Az ülést *Tomisics Ljubomir*, a szenátus elnöke nyitotta meg. Méltatta az elhunyt Sándor király érdemeit és a háboru alatti szerepét.

Végül pedig bejelentette *II. Péter király* trónralépését,

amelyet a parlament tagjai és a karzat közönsége zúgó „slava!” kiáltásokkal fogadott. Ezután *Uzonovics* miniszterelnök felolvasta az elhunyt uralkodó politikai végrendeletét és kérte a háromtagu régens tanács megalakulásának tudomásul vételét. Most a parlament tagjainak eskütétele következett.

Az eskümintát *Tomisics* elnök olvasta fel és a parlament keresztény tagjai balkezüket két ujját felemelve, míg a mohamedánok kezüket szívükre téve és állva ismételték az eskü szövegét. Utána meghívták a régens tanács tagjait az ülésterembe. Elsőnek *Pál herceg* lépett

Kiderült, hogy ugyanott lépte át a francia határt, mint a királygyilkos: *Vallorbesnél*,

még pedig 1934. szeptember 28-ikán. Aix en Provence városka egyik szállásadója, akinél *Petrus Kalemén* lakott két társával, felismerte Kalemén egyik társát.

tek, később beismerték, hogy tökéletesen beszélnek szerbül. Annyit elismernek, hogy Marseilleben voltak és ugyanazon az útvonalon haladtak, mint a királyi menet, de tagadják, hogy ismerték volna Kalemént és részük lenne a merényletben.

Több szállodában, ahol emigráns horvátok tartózkodnak, házkutatást tartott a rendőrség, amely több gyanus egyént letartóztattott.

Marseilleben ma meghalt az egyik asszony, aki megsebesült a merénylet alkalmával.

A halott áldozatok száma ezzel ötre emelkedett.

A marseillei merénylet hírének elterjedése után Horvátországban és Macedóniában mindenütt rajtaütésszerűen, házkutatásokat végeztek és rögtön őrizetbe vették a gyanus elemeket.

Zágrábban teherautókon szállították be a fogházakba a tevékenykedő horvát elégedetleneket és így sikerült megakadályozni, hogy a király halálával egyidőben kitörjön a forradalom.

Az Excelsior egy budapesti nagy bank párisi képviselőjének kijelentését közli, a név megjelenése nélkül. A pénzügyminiszter határozottan állítja, hogy Kalemén fényképéről ráismer arra az emberre, akivel egy jugoszláviai teniszmérkőzésen találkozott. Az illető nevét azóta elfelejtette, de annyit állíthat, hogy szerb, vagy horvát hangzásu neve volt, de nem hasonlított Kalemén nevéhez.

a terembe, majd őt *Sztankovics Radenko* közoktatásügyi miniszter és *Perovics Ivo* horvát bán követte. Az eskü szerint a régensek készen állnak Péter királynak, a haza függetlenségének és egységének megvédésére. A régensek esküjét hangos „zsivó!” kiáltással fejezték le.

Filmfelvételek igazolják a francia rendőrség mulasztását

Ma délután London több mozgószínházában bemutatták a marseillei merényletről készített filmfelvételeket. A bemutatót a Scotland Yard több magasrangú tisztviselője is végignézte kriminológiai szempontból. A londoni esti lapok megállapítják, hogy a filmekről még laikusok is az első tekintetre láthatták, hogy a francia rendőrség a legerősebb óvintézkedéseket is elmulasztotta megtenni Sándor király bevonulása alkalmával. A „Star” szerint a filmek kétségkívül nagyon sok kérdés feltevéséhez fogtak vezetni. Így többek között azt kell kérdezni, hogyan történhetett meg, hogy a gyilkos merénylő olyan könnyű szerrel és akadálytalanul rohanhatott előre és tüzelhetett a királyra, akinek gépkocsiját mindössze két lovas rendőr védte, de azok is meglehetősen távolról követték a királyi autót. Amikor a király és *Barthou* külügyminiszter a kocsihoz szálltak, megengedték, hogy fényképfelvételeket készítsenek róluk és ekkor általában mindenki a kocsiuk közé-
lébe térdeltek.

Belgrádi jelentés alapján a Reuter azt írja, hogy Jugoszlávia minden valószínűség szerint angol politikát fog folytatni. *Karagyorgyevics Pál* herceg ugyanis fiatalabb korában Oxfordban nevelkedett és angol összeköttetéseit az utolsó időkig nagyon szerette és becsülte. Most pedig *Pál herceg* a kormányzó tanács vezetője, aki a jugoszláv politikára döntő befolyással lesz.

A belgrádi lapok még mindig a francia rendőrség ellen irnak, mert meg vannak győződve arról, hogy a francia rendőrség sokban oka annak, hogy a katasztrófát nem lehetett elhárítani. Az itteni, de viszont a francia hatóságok is nagyon boldogok lennének, ha a felelősséget a két ország határain túlra tudnák hárítani.

tásokkal fogadta a parlament. A három régens saját kezűleg írta alá az eskütételről felvett jegyzőkönyvet, utána pedig eltávoztak az ülésről. Végül a parlament határozatot fogadott el, hogy ezentul a tragikus végű uralkodót vitéz Sándor, az egyesítő néven fogják a történelemben említeni.

Életrajzi adatok a régens tanács tagjairól

A világ érdeklődése Jugoszlávia három régense felé fordul és életrajzi adatokat kérnek arról a három férfiről, aki Jugoszláviában a királyi jogokat fogja gyakorolni. *Karagyorgyevics Pál* herceg 41 éves, 1893. április 27-ikén született Szentpéterváron. Az egyetemet Oxfordban végezte, *Pál herceg* adjuvánsa volt Sándor királynak és a háboru alatt a testőrségnél szolgált, alezredesi rangban. Nagy érdeklődést tanúsít az ország kulturélete iránt, elnöke a Vörös Kereszt egyesületnek. 1923-ban feleségül vette *Olga* görög hercegnőt. Két fia van: Sándor és Miklós hercegek.

Radenko Stankovics szenátor 1933-ban lett miniszter, két éven át vezette a közoktatásügyi tárcát. Zágrábban orvos volt, egyetemi tanár és az egyesülés alkalmával nagy szerepet játszott. *Dr. Ivo Perovics* horvát bán 52 éves. Iskoláit a prágai és bécsi jogi egyetemen fejezte be, később a spiliti törvénytudományok ügyésze, majd Dubrovnik megye prefektusa lett. Több közhivatali funkció után, 1931-ben nevezték ki banná.

A régenshelyettesek: *Tomisics* tábornok, Belgrád katonai parancsnoka, aki 1876-ban született és több háboruban vett részt. A háboru után egy ideig a csendőrség parancsnoka volt, majd Belgrád katonai parancsnoka lett. *Benjamin János* szenátor éveken át újságíró volt, a háboru alatt a jugoszláv nemzeti komitében működött. *Zet* szenátor orvos volt, a háboru alatt önként vonult be, majd a háboru utáni időkben képviselő lett.

Egy filmvállalat, amelynek operatőrei lefényképezték az egész merénylet lefolyását és arról hét másolatot készítettek, amelyeket ma Cherbourgban hajóra akartak tenni, hogy Amerikába szállítsák azokat. A rendőrség az utolsó pillanatban lefoglalta és elkobozta a kópiákat.

Attól tartottak ugyanis, hogy a film kellemetlen helyzetbe hozná Franciaországot, mert kitűnő bizonyítéka lenne a francia rendőrség tehetetlenségének.

A Star úgy értesül, hogy *sulyosan aggódnak Marioara jugoszláv királyné egészségéért*. A királyné tudvalevőleg anyai örököknek néz elébe. A lebetegedését újév tájára várják és attól tartanak, hogy az izgalmak komolyabb következményekkel járhatnak. Sándor király azt remélte, hogy negyedik gyermeke leány lesz.

CORSO! Mai műsor!

5, negyed 8, negyed 10 órakor!

GUSTAV FRÖHLICH világhírnévű

A mesebeli herceg!

Paul Kemp, Luise Ullrich, Adele Sandrock

Bucurestibe utazva, keresse fel a **GALERIES LAFAYETTE**-t, amely áruház a hölgyeknek a legújabb párisi modelleket, az uraknak a legutolsó divatdarabokat nyújtja. — Egy látogatás Ont is meggyőzi!

A merénylet megrendítette a francia kormány helyzetét

Doumergue miniszterelnök elfogadta **Sarraut** belügyminiszter lemondását, amely azért következett be, mert az egész francia közvélemény őt tette felelőssé a marseillei tragédiáért. Ugyancsak

ma elmozdították állásából **Berthoin**t, a francia állambiztonsági hivatal főnökét, valamint **Jauhannaud**-t, **Bouche de Rhone** megye prefektusát.

Jeftics jugoszláv külügyminiszter, aki a francia fővárosban maradt, ma hosszas tárgyalásokat folytatott **Doumergue** miniszterelnökkel, majd több államtitkárrel. A tárgyalások befejeztével mindkét részről hangsúlyozták, hogy a marseillei tragédia még szorosabbra fűzte össze a két országot.

Barthou külügyminiszter halála egyébként súlyos politikai nehézségeket okoz a **Doumergue** kormánynak.

A kormánytöbbséghez tartozó pártok ugyanis egytől-egyig maguk igénylik a külügyminiszteri tárcát, úgy, hogy a kormányelnöknek nehéz lesz a választás, hogy melyik párt követelését elégítse ki. **Barthou** utódjaként most már **Herrion** kívül többeket emlegetnek, így **Flandint**, **Paul Boncourt**, **Tardieut** és legújab-

ban, mint legvalószínűbb jelölt, **Beranger** neve bukkant fel. Ő benne látják legtöbben ugyanis **Barthou** kezdeményezésének befejezésére a legalkalmasabb embert. Francia politikai körökben valószínűnek tartják, hogy **Doumergue** miniszterelnök kormányának átalakítását, illetve kiegészítését az egész kormány lemondása után fogja megoldani. A lemondás után egészen bizonyos, hogy újból **Doumergue** kap megbízást a kormányalakításra és kormányának tagjai ugyanazok maradnának, akik eddig voltak, kivéve **Sarraut** belügyminisztert, akinek távozását a marseillei események miatt ugyyszólván az egész francia közvélemény követeli. Lehetséges, hogy **Cheron** igazságügyminiszter is kimarad az új kormányból, akit **Prince bíró** meggyilkolása ügyében megindult nyomozás ellanyhulása miatt tesznek felelőssé.

A marseillei királygyilkossággal kapcsolatban a bécsi hatóság utasította a határkirendeltségeket a jugoszláv és macedon utasok szigorú megmozgatására. Számos Bécsben lakó, vagy ott tartózkodó jugoszláv állampolgárnál, akik valami okból gyanúsak voltak, házkutatást is tartottak és igazolás céljából előállították őket a rendőrségre, de később valamennyiüket szabadlábra helyezték.

„Meg lehetett volna menteni Barthou külügyminisztert“

A **Journal** felháborodva jelenti, hogy **Barthou** külügyminisztert meg lehetett volna menteni, ha könnyű sebesülését a legközelebbi gyógyszerárban bekötötték volna. A merénylet után **Barthou** vérző karjával egyedül szállt ki az autóból, anélkül, hogy hivatalos személyek segítségére lettek volna. Senki sem törődött a megsebesült aggastyánnal, neki magának kellett bérkocsit keresni, amely a kórházba szállította.

A **Daily Herald** párisi levelezője a meggyilkolt király bizalmasától szerzett értesülés alapján azt írja, hogy **Sándor** király állandóan várta, hogy meggyilkolják. Már a szófiái látogatásról való visszaérkezése után is monddta:

— *Valóságos csoda, hogy visszatértem!*

Párisi útja előtt is számított a merényletre és ezért az útja közben gondolta meg a dolgot és a vele együtt levő **Marioara** királynőt arra kérte, hogy ne folytassa az útját vele. Elutazása előtt pedig még **Belgrádban** magához hívatta **Pál** herceget és ezt mondta neki:

— *Most itt kell maradnod, Belgrádban, amíg vissza nem térek. Hogy visszajövk-e, az nagyon kétséges, mert tudom, hogy előbb-utóbb ugyanis el fognak érni.*

Más londoni lapok arról írják, hogy az egész merénylet a horvátok elégedettségére vezethető vissza.

Utolsó beszélgetés Sándor királlyal

Egy újságíró **Bucurestiben** beszélgetést folytatott **Tatarescu** miniszterelnökkel és **Titulescu** külügyminiszterrel, akik érdekes emlékeiket mondták el a meggyilkolt **Sándor** jugoszláv királlyal és **Barthou** külügyminiszterrel kapcsolatban.

— Emlékszem, utoljára **Genfben** találkoztam **Barthouval** — mondja **Titulescu** — az ő szobájában beszélgettünk, majd visszamentem a szobámba. **Barthou** a liftig kísért. Oly melegen bucsuzott el tőlem,

mint ha sejtette volna, hogy soha többé az életben nem találkozunk.

Kértem, ne fáradjon azzal, hogy a liftig kísért, de **Barthou** mosolyogva háritotta el a tiltakozást. Pár perces beszélgetés után kezét nyújtott:

— *A viszontlátásra Párisban.* — mondotta.

— Fogadja tiszteletem nyilvánítását, Excellenciás uram. — bucsuztam el tőle.

— *Nem így,* — szölt közbe — *ne így bucsuzzon.*

— Fogadja szeretetemet és ragaszkodásom kifejezését — mondtam.

— *Igy igen, ezt teljes szivemből elfogadom.*

— mosolygott Franciaország külügyminisztere rám. Ez volt utolsó beszélgetésünk.

A miniszterelnök elmond egy érdekes epizódot **Sándor** királyról.

— Beszélgettem **Sándor** királlyal és arról tárgyaltunk, hogy **Ófelsége** esetleg látogatást tesz **Belgrádban**. **Sándor** király hirtelen félbeszakított.

— *Azt hiszi, hogy még látni fogom...?*

Mosollyal ajkán monddta ezt. Vajjon a mosoly mögött nem rejtőzött-e a rettenetes előérzet sötét felhője...?

London legnagyobb társadalmi eseménye: László Fülöp Marina-portréja

Londonból jelentik: A londoni társadalmi életet valóságos lázban tartja **György** királyi hercegnek a görög király leányával, **Marina** hercegnővel való házassága.

Az előkészületek legfrissebb szenzációja az, hogy a királyi menyasszony **László Fülöp** portrét készítettett magáról vőlegénye, **György** herceg számára. A hirt eleinte titokban tartották, de rövidesen kipattant és a közönség részéről akkora kíváncsiság nyilvánult meg, hogy lovasrendőrök seregével kellett körülvenni és őrizni **László Fülöp** hampsteadi házát.

László Fülöp **Marina** hercegnő szüleinek és a vőlegénynek, **György** hercegnek jelenlétében festi a képet, amelyről már csak az utolsó ecsetvonások hiányoznak. Maga a mester is csodálkozással nézi azt a rendkívül érdeklődést, amely a kép iránt megnyilvánul.

— Elképzelhetetlen — mondotta **László** mester a hírlapíróknak — hogy milyen óriási érdeklődés nyilvánul meg a kép iránt. A fő- és filmriporterek egész hadát kellett visszauasítanom és csak a görög királyi család krókása kapott engedélyt a készülő portré fényképezésére.

Megkérdezték a mestert, milyen érzések töltik el a kép festésekor.

— *A művész és az ember felelőssége egyszerre él bennem* — válaszolt — amikor ezt a képet festem. Egy ilyen képnek igen sok szempontból kell kielégíteni. Hasonlónak és mégis artisztikusnak kell lenni, méltónak a királyi jegyespárhoz.

A kép fél életnagyságban ábrázolja **Marina** hercegnőt, fehér selymekkel fedett vállakkal, fiatalságának, gyönyörű színeinek ragyogó pompájában. És a műtremben látok egy újabb titkot is, amiről még **London** közönsége sem tud: a művész egyidejűleg **György** herceg képét is festi, égszínkék tengerészti uniformisban.

Marina hercegnő portréját a november 29-ére kitűzött esküvő előtt, 26-án nyilvánosan is kiállítják a híres **Bond Streeti Knödler-galériában**. A kiállítás a világhírű esküvő hetében fog lezajlani és valószínűleg maga **György** herceg és **Marina** hercegnő nyitja meg.

Még folynak a harcok Spanyolországban

Madridból jelentik: **Asturiában** még mindig folynak az elkeseredett harcok a kormánycsapatok és a felkelők között. A felkelők azonban állandóan hátrálnak. Újabb 12 halottat és sok sebesültet vesztek. **Madridban** ma délen újabb összecsapásra került a sor a lázadók és a karhatalom között. Sokan megsebesültek és a rendőrök többeket elfogtak a felkelők közül. **Barcelonában** a haditanács **Risard** alezredest, a felkelők rohamcsapatának vezérét életfogytiglani fegyházra ítélte.

Hol fordíttassa okmányait?

MITRA I. SÁNDOR-nál!

dipl. jegyző és vizsgázott törvényszéki jegyző, hivatásos **FORDÍTÓ**, fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: **Román, magyar, német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, holland, szerb, bolgár.**

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája. — **Információs iroda.** — **Bejegyzett cég.**

Arad, Bulev. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal, cégek részére jutánvos díjazás mellett. Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

HIVATAL: d. e. 9-1-ig.
d. u. 3-7-ig.

Asszonyok, lányok! A legújabb párisi módszer szerint **3 hónap alatt az arcápolást és az arcápoló szerek készítését** megtanulhatja **PILISINÉ** kozmetikában, **Bul. Reg. Maria 15.** — A legmodernebb gépekkel dolgozik. ☉ Legújabb arcpakolások.

Adóper az aradi minoriták ellen

egy simleul-silvaniei ingatlan-adótarozás miatt

Nagy érdeklődés közepette tárgyalta ma az aradi törvényszék harmadik szekciója a minoriták fellebbezését, amelyet az aradi pénzügyigazgatóság adófoglalása ellen nyújtottak be. Mint annakidején beszámoltunk róla, a simleul-silvaniei-i pénzügyigazgatóság megkeresésére, az aradi pénzügyigazgatóság 303.877 lej hátralékos ingatlanadó fejében lefoglalta az aradi minoriták borpincéjében lévő borokat. Ezt az adót a rendház Simleul-Silvanieiben lévő ingatlanai után vetették ki. Az aradi rendház fellebbezést nyújtott be, amelyben kérte a foglalás megsemmisítését.

Az ügyben hivatalos levelezgetés kezdődött, amelynek folyamán kiderült, hogy 1932. évi adóhátralékról van szó és két év óta már nem a minoriták tulajdona a szóbanforgó ingatlan. A simleul-silvaniei-i pénzügyigazgatóság átirata szerint, két millió lejért adták el az ingatlan és a vételár az aradi rendházhoz folyt be. A törvényszék végül úgy határozott, hogy kötelezi a simleul-silvaniei-i pénzügyigazgatóságot, csatolja az eredeti adókvitést jegyzőkönyvet, annak megállapítására, kit terheltek meg ezzel az ingatlanadóval és a tárgyalást elhalasztotta.

Megmagyarázhatatlan tünemények

Azt mondják, hogy hét világsodát ismer eddig az emberiség. A nehézkes törvényének, vagy magának az élet eredetének a titkát például még soká fogják keresve kutatni. Éppugy, mint-

ahogy sokan szeretnék megoldani a perpetuum mobile problémáját, vagy felfedezni az élet-elixirt, az alchimisták örök álmát. Aminthogy megoldatlan még egy nemrég felfedezett tünemény: az az olasz asszony, akinek fejét, arcának mintegy kisugárzása folytán, fényes nimbusz övezi.

Hasonló — soká megfejthetetlennek hitt — probléma, a selyem. Nevezetesen: a természetes selyem és a műselyem közötti különbség. Ujában azonban teljes fényt derítettek erre a titokra: csak a természetes selyem, az igazi selyem, s in-

nen származik ennek finomsága, eleganciája és tartóssága. Olyan tulajdonságok ezek, amelyekkel csak a természetes selyem rendelkezik, ellentétben a műselyemmel.

Elmondhatjuk azt is, hogy a titok eme megfejtésében a természetes selyemből készült harisnyáé az érdem, még pedig, az Adesgo 50 és Adesgo 100 elnevezésű harisnyáé, mert ezek szolgálhatnak az összehasonlítás eszközeül, amelyek kapcsán nyilvánvalóvá teszik a természetes selyem fentebb említett kiváló tulajdonságait.

Azaz: elegancia, finomság, tartósság — a természetes selyem egyedülálló tulajdonságai.

Három diákleány eltanácsolása egy aradi intézetből

Aradi uriasszony bonyolult pereskedése egy leányintézet igazgatója ellen

Volt-e ok a három diákleány „eltanácsolására”? — Érdekes tárgyalás az aradi törvényszéken — A perek lavínája — Ut a menyasszonyságig

Rendkívül érdekes pert tárgyalt ma az aradi büntetőjárásbíróóság, amely elé három aradi diákleánynak az intézetből való eltanácsolásának ügye került. Az elmúlt tanévben történt az eset, amely beavatott körökben annakidején nagy port vert fel. Egy timisoarai ügyvéd leánya egy aradi középiskola növendéke volt és egy aradi uriasszonynál volt ellátásban. Ugyanabban a lakásban lakott az uriasszony két leánya, ugyanannak az iskolának növendékei s a lakás egyik távolabbi lakrészében volt butorozott szobája egy fiatal aradi köztisztviselőnek. Délutánonként megtörtént, hogy a fiatal köztisztviselő találkozott az urileányokkal és otthon beszélgettek és szórakoztak, azonban mindig a háziasszony jelenlétében, aki maga is részt vett a tréfálkozásban és beszélgetésben. A fiatalok modern emberek voltak és nem találtak abban kivetnivalót, ha a fiatal köztisztviselő otthon kényelemben,

pizsamában vett részt az ártatlan délutáni szórakozásban.

Az eset azonban az intézet igazgatójának tudomására jutott, akinek szigorú elvei voltak ezen a téren és úgy találta, hogy ezek a délutáni összejövetelek megnemengedettek. S megtörtént a három diákleány eltanácsolása. Ennek nyomán Aradra jött a timisoarai ügyvéd, aki az iskolában megérdeklődte, mi volt az oka a történeteknek. A kapott felvilágosítások nyomán felkereste az uriasszonyt és magyarázatot kért. Az uriasszony elmondotta, hogy a fiatal köztisztviselő régi barátjának fia és semmi kivetnivalót nem talált a délutáni összejöveteleken, amelyeknél jelen volt. Az ügyvéd felszólítására

az uriasszony pert indított az iskola igazgatója és egyik tanárja ellen,

akiktől a házára vonatkozó információkat kapta a timisoarai ügyvéd, azzal az indokolással, hogy az apának adott információk sértőek voltak rá nézve.

A bonyodalmak azonban továbbfejlődtek, amennyiben az intézet egy másik tanárjának az eltanácsolással kapcsolatban súlyos nézeteltérései voltak az igazgatóval. Heves szóváltás keletkezett, amelynek következményeképpen

a tanáró becsületsértésért feljelentette az intézet igazgatóját.

A továbbiakban a közoktatásügyi minisztériumnak is tudomására jutottak az aradi iskolánál keletkezett bonyodalmak és Aradra küldötte egyik vezérfelügyelőjét az ügy kivizsgálására. A vizsgálat nyomán viszont újabb incidens keletkezett a tanáró és igazgató között. Eredménye újabb per lett,

ezúttal testi sértésért jelentette fel a tanáró hivatali felettesét.

A persorozat két ügyét ma tárgyalta az

Gömbös magyar miniszterelnök elhalasztotta varsói útját

A marseillei tragédia késlelteti a lengyelországi látogatást — Rust német nevelésügyi miniszter budapesti tárgyalásai

Budapestről jelentik: Rust Bernhard német birodalmi nevelésügyi miniszter, aki tegnap Debrecenben meglátogatta az ottani egyetemet, majd utána kirándult a Hortobágyra, ma délelőtt megtekintette a Várbarátot, majd a magyar főváros különféle nevezetességeit. Délelőtt 11 órakor látogatást tett Gömbös Gyula magyar kormányelnöknel, akivel hosszasan tanácskozott, majd délben 12 órakor Horthy Miklós magyar kormányzó fogadta kihallgatáson Rust Bernhardot. Délután félkettőkor a kormányzó és felesége világsreggeli adott a német népnevelésügyi miniszter tiszteletére, amelyen megjelent Mackensen budapesti német követ és felesége, valamint Hóman Béla magyar közoktatásügyi miniszter és felesége is.

Politikai körökben úgy tudják, hogy Gömbös Gyula miniszterelnök varsói útját rövid időre elhalasztotta. A legutóbbi napok gyászos eseményei következtében ugyanis Európa majdnem minden egyes államában gyászt rendeltek el és a tragikusvégű Sándor király temetésének napja egybe esett volna éppen Gömbös Gyula varsói tartózkodásával. Ezért a magyar kormányelnök úgy határozott, hogy

aradi büntetőjárásbíróóság. A tárgyalás egy része nyilvános volt, később azonban a bíróság zárt tárgyalást rendelt el. Kihallgatták a timisoarai ügyvédet, aki ismertette a történeteket, majd kihallgatták az eset több érdekelt szereplőjét. Az izgalmas tárgyalás során kiderült, hogy időközben

a fiatal köztisztviselő eljegyezte háziasszonyának egyik leányát,

ugy, hogy most már vőlegényi minőségben is érdekelt lett ebben a bonyodalmas ügyben. Abban a perben, amelyet az uriasszony indított az igazgató és az egyik tanáró ellen, a mai délelőtt folyamán befejezték a tanúkihallgatásokat és a bíróság dec. 5-re tüzte ki az ítélethirdetést, a másik perben viszont, ahol egy tanáró becsületsértésért jelentette fel az igazgatót, pénteken lesz ítélet. A tárgyaláson nagyszámú érdeklődő jelent meg és a közönség csalódással vette tudomásul, hogy a tárgyalás második felénél kirekesztették a nyilvánosságot. Beavatott körökben nagy érdeklődéssel várják a holnap elhangzó ítéletet.

utazását inkább elhalasztja bizonyos időre. Ugyancsak a marseillei események miatt elmarad a magyar Operaház ma estére tervezett diszeloádása is, amelyet Rust Bernhard német birodalmi miniszter is végignézett volna és a tiszteletére rendezett fogadó estélyt is szűkebb körben tartották meg.

Országos premier!
CENTRAL: 5, 7½ és 9¼ órakor
„Csodabár”
 HERCZEG GÉZA világhírű darabjának filmváltozata
 Szellemes! Gyönyörű melódiák!
 Óriási mentázs!
 Dolores del Rio Al Jolson
 Kay Francis Ricardo Cortez
 Prolongálva!
SELECT: 5, 7½ és 9¼ órakor
Szivek szimfóniája
 Eggerth Márta Hans Jány

Megnyilt a modernül átalakított nagy „ELIT“-étterem,

a nagyközönség kedvenc szórakozóhelye. Kitűnő fajborok, kiváló konyha, parkettánc. Minden pénteken nagy halvaosora élő marosi halból. Esténként Andrászi Elemér hegedűvirtuóz hangversenyez. Szombat és vasárnap reggelig nyitva. Társaságoknak külön szeparé.

LEGUJABB

Olaszellenes tüntetések voltak Jugoszláviában

Jobboldali irányba terelődik a jugoszláv belpolitika

Prágából jelentik: Masaryk elnököt és Malypetr miniszterelnököt Sándor király temetésén Radacs hadügyminiszter képviseli. A csehszlovák kormányt Barthou temetésén Benes külügyminiszter reprezentálja.

Illetékes helyen felhívták a cseh sajtót, hogy tartózkodjanak minden célzástól, mintha Magyarország, vagy Olaszországnak köze lenne a marseillei merényletnek.

Érkezett éjjel 2 órakor:

Ma folytatódtak az olaszellenes tüntetések Jugoszláviában. Eszéken nagyobb tömeg vonult végig az utcákon és hangosan abcugolták Olaszországot. Laibachban az olasz konzulátus köré sereglött a tömeg és az alkonzult bántalmazták.

Beavatott politikai körök szerint a belpolitikai helyzet egyelőre változatlan marad, de később jobboldali irányba terelődik. Uzunovics helyére Kosztics József tábornokot, a nisz-i hadtestparancsnokot kombinálják, aki az erős kéz politikájának híve.

Berlínből jelentik: A propagandaminiszte-

rium betiltotta Németország területén azoknak a filmeknek előadását, amelyeket a marseille-i eseményekről készítettek.

A francia lapok elismeréssel írják a magyarországi sajtóról, amely nem csinált politikumot a marseillei eseményekről, hanem méltóságtejesen viselkedett.

Moszkvából jelentik: Molotov és Litvinov Barthou halála alkalmából részvét-táviratot küldtek a francia miniszterelnökhöz. Szovjetország Jugoszláviának nem küldött részvétkifejezést.

Bucurestiből jelentik: A Gazeta hirdása szerint, péntek estétől a közhivatalok csütörtökig szünetelni fognak. Szombaton temetik ugyanis Barthout, kedden tölti be Ófel-sége 41-ik évét és így a király születésnapján amugy is hivatalos ünnep lenne, szerdán temetik Sándor jugoszláv királyt, ami szintén hivatalszünetet jelent. Így tehát csütörtökön kezdődik meg újból a munka a hivatalokban.

A párisi lapok bucaresti-i jelentése szerint Károly király a gyász miatt lemondotta párisi utját.

Az aradi Minorita-rend és a szilágysági gimnázium

A kétszáz esztendőös Minorita-rendről nincs tudomása a simleul-silvaniei polgármesteri hivatalnak

A város vezetősége szerint a Minorita-rend a háboru előtt nem létezett — Mitől lügg egy gimnázium sorsa —

Simleul-Silvanieiből jelentik: A Szilágyság közvéleményének és beszéd tárgyának ismét az itteni minoriták ügye került a homlokterébe. Most azonban nem Ghibuval kapcsolatosan vett újabb fordulatot az ügy, hanem a simleul-silvaniei időközi bizottságnak egy értesítése kellett meggyeszerzte általános megdöbbenést.

A rend aradi főnöksége utasította Köhalmi Mihály itteni rendházfőnököt, hogy kérjen a polgármesteri hivataltól bizonyítványt arról, hogy a Minorita-rend az impérium átvételének idején már létezett a városban. A rend főnökségének a minoriták jogi személyisége körül folyó viták eldöntésére van szüksége a fenti bizonyítványra.

Köhalmi Mihály, a római katolikus gimnázium utolsó igazgatója felment a városházára a szükséges bizonyítványokért. A bizonyítványban csupán annak az igazolását kérte, hogy 1918-ban a román impérium már itt találta a városban a minoritákat.

A városházánál azonban megtagadták a bizonyítvány kiállítását. azzal, hogy tekintettel, hogy a vita éppen most folyik a rend jogi személyiségének elismerése körül, nem adhatják ki.

Köhalmi értesítette a rendfőnököt az elutasító válaszlól, de a válasz egy újabb sürgető levél volt, amelyben értesítik az itteni rendházfőnököt, hogy ha bizonyítványt nem is adnak ki, legalább az elutasító választ adják írásban s indokolják meg a bizonyítvány kiállításának a megtagadását.

Köhalmi tehát ismét elment a városházára s meg is kapta írásban az elutasító választ, amelyben értesíti a város időközi bizottsági tanácsa a Minorita-rend főnökségét, hogy a kért bizonyítványt azért nem adhatták ki,

mert a polgármesteri hivatal irattárában nem található nyoma, hogy a Minorita-rend — *Conventus in Simleul-Silvaniei Fratium Minorum Conventualium* — a háboru előtt a városban létezett volna.

Tehát a minoriták 1919. előtti létezéséről nem tud a polgármesteri hivatal, holott a városnál jelenleg is alkalmazott tisztviselők nagy része a minoriták által fenntartott és vezetett gimnáziumban végezte tanulmányait.

A városi időközi bizottság elutasító értesítésének az indokolása annál is inkább feltűnő, mivel köztudomású dolog, hogy

a minoriták még 1729-ben telepedtek le a városban

Felejthetetlen estét szerez az aradi közönségnek Szigeti József

A világhírű hegedűművész már utban van Románia felé — Nikita de Magaloff az október

18-iki hangverseny másik attrakciója

Már csak néhány nap választ el bennünket Szigeti József világhírű hegedűművész aradi hangversenyétől. Hogy milyen lázas érdeklődés előzi meg a művész aradi estjét, igazolja az a tény, hogy a Kulturpalota földszintjének első soraiban és egyáltalán a földszinten már csak mérsékelt számban kaphatók jegyek. Sándor Ferenc könyvkereskedésében állandóan folynak a jegyárutások és ha a művész történetesen két estére tervezte volna aradi hangversenyét, akkor is zsúfolásig megtelne a Kulturpalota nézőtere. Szigeti József legutóbbi ittlétekor elragadtatással nyilatkozott az aradi közönségről, amelyet éppen úgy szívébe zárt, mint az őt. Most, amikor aláírta szerződését, amely ideszólítja Erdély-

be, többiben hangoztatta, hogy boldogan tér vissza, mert rövid turnéja alkalmával, nem csak az erdélyi közönségét, hanem a városokat és az embereket is megszerette. Éppé így kísérelte, Nikita de Magaloff herceg, akinek különösen oka van szeretni az erdélyieket, már csak azért is, mert hangversenye után, majdnem minden városban valóságosan ünnepelték a nagy művész — művész-kísérelőjét. Tehát Szigeti József hegedűművész és kísérelője, Nikita de Magaloff, formálisan készülnek a mostani hangverseny-körútjukra, ez pedig már maga is alaposan felkeltheti a közönség érdeklődését, mert olyan művészi teljesítményt kapnak ezen az estén, amely valóban felejthetetlen lesz.

NYILTTÉR.

E rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Hirdetmény

Értesítjük összes t. hitelezőinket, hogy a mezőgazdasági és városi adósságok rendezéséről szóló és a Monitorul Oficial 1934. április 7-iki 83. számában megjelent törvény 52. paragrafusában értelmében, hitelezőinknek 1934. szeptember 1-én felajánlott egyezségeket összes hitelezőink többsége elfogadta, ezt felügyelőbizottságunk a mai napig aláírt 28 nyilatkozat alapján megállapította és ennek folytán érvénybe lép.

Savarşin, 1934. október 6.

Sohorsini Takarékpénztár R.T.

Fizessen elő, vagy vegye meg naponta a legnagyobb magyar lapot, a budapesti

UJSÁG-ot.

A világ minden eseményéről pontosan informálja. — Állandó munkatársai az irodalom és ujságírás kiváló szakai:

Köbor Tamás	Pünkösti Andor,
Murai Sándor,	Wallasz Jenő,
Zsolt Béla,	Szollósi Zsigmond,
Nagy Endre.	Szomorj Emil,

Minden pénteken külön rádiómelekklet európai műsorral. — Minden vasárnap mélynyomású képes melléklet. — Állandó rovat asszonyok és gyermekek számára. — Háztartási rovat elsőrendű ételreceptekkel. Kérjen ingyenes mutatványszámot:

UJSÁG kiadóhivatala
Budapest, 62. Postafiók 282.

s azóta — több mint 200 éve — állandóan itt is vannak. E 200 év alatt rendházat, kápolnát, és iskolát építettek, gimnáziumot és elemi iskolát tartottak fenn és tanítottak azokban, amíg be nem tiltották az impériumátvételt után.

A városi hivatalnak annál is inkább kellene tudni a minoriták háboru előtti létezéséről, mert 1913-ban a város ajándékozta szerződéssel a rendnek azt a telket, amelyre a minoriták a gimnáziumot építették s amely épületért évekig tartó hosszas per folyt a minoriták és az állam között s amely gimnáziumi épületnek a legutóbbi átírását a város is kérte a szintén „nem létező“ minoriták ellen.

Meglepő az is, hogy a régi adókönyvek sem találhatók már az irattárban, amelyekből kitűnne, hogy a rend mennyi adót fizetett a háboru előtt még létező földjeiért és épületeiért.

Szervezkedik az aranyolló

Ujabb szétagozódás fenyegeti a világgazdaságot

Összehívták az aranyblokk értekezletét — A brüsszeli tanácskozás aranykulisszái

A belga miniszterelnök október 10-re Brüsszelbe értekezletre hívta össze az aranyalapon álló országok bizottságait.

A Népszövetség legutóbbi ülészakának — talán az egyedüli — konkrét eredménye az **aranyblokk megalakulása volt**, amiből Genf aligha huz hasznot. Hiszen mindjárt az első ülést, amellyel ez az új világszervezet az aktivitás terére lép. Brüsszelbe hívták össze, lévén Belgium mindig a kezdeményező fél, valahányszor az aranystandardhoz ragaszkodó államok tömörülésének szükségességéről volt szó. De Broqueville miniszterelnök és Jaspars külügyminiszter egyetlen nemzetközi tanácskozás alkalmát sem szalasztották el, hogy kis gazdasági területre utalt országuk szorongatott helyzetére fel ne hívják a figyelmet s mindannyiszor sürgették egy olyan új gazdasági és pénzügyi blokk megteremtését, amely a közös alapon álló országokat összefogva, a szűkreszabott és állandó támadásoknak kitett „hinterlandot” az arany takaró határáig kiterjessze és biztosítsa.

Az arany sorsközössége

Lamoureux francia kereskedelemügyi miniszter, aki az aranyblokk törekvéseit és jövőjét illetően kevésbé optimista, mint belga kollégái, egyik nyilatkozatában kijelentette, hogy az arany sorsközösségből válság lett, amelylyel számolni kell. Egy okkal több, hogy az arany hadszínterén kívül eső közönség is tisztában legyen a brüsszeli tanácskozások jelentőségével.

Az aranystandard sorsközössége a magas termelési költség, a magas árnívó és a versenycéltelenség.

Ez az ára az aranyalaphoz való ragaszkodásnak és ez az oka, hogy az aranyblokk országai egyre kisebb mértékben veszik ki részüket a világkereskedelemből. Helyüket azok az országok foglalják el, amelyek az aranystandardot felfüggesztették s a viszonyok kényszerítő hatása alatt olyan valutamanipulációkat hajtottak végre, amelyekért az aranyblokk feudális légkörében kigolyózás, a világkereskedelemben azonban sok-sok rendelés és aktív szaldó jár. Az aranyblokk tragikumához tartozik, hogy ezt a kibírhatatlan versenyt a maga egyre szaporodó aranykészleteivel szítja és pénzeli.

Az aranyblokk magas árnívója kétoldali nyomásnak van kitéve: a külföldi valutadömping és a belföldi tulkinálat részéről. A külföldön eladhatatlan, mert a világparitásnál 30—40 százalékkal drágább áruk csak a belföldön található piacot és új elhelyezési lehetőséget. Azon a belföldi piacon, amelyet csupán hatalmi intézkedésekkel, vámemelő és behozatali forgalmat korlátozó rendszabályokkal lehet úgy-ahogy megvédeni a 30—40 százalékkal olcsóbb valutájú és ugyanennyivel olcsóbban termelő külföldi versenyével szemben.

Igy állt elő Európa öt-hat országában az aranyvöllő, amelynek nyilvános, feszítőereje nem kisebb az agráröllőénél.

Ebből a perspektívából már érthető, hogy a nemzetközi spekuláció „fantáziát lát” azokban a valutákban, amelyeket a viszonyok változása érintetlenül hagyott. Tegnap a francia frankot kezdték ki, ma a hollandi forinttal, majd a belgával próbálkoznak, hogy legközelebb sor kerüljön a svájci frankra. Hír szerint a most formálisan megalakult aranyblokk tanácskozásának első eredményeként deklaráció fog napvilágot látni, amelyben a résztvevő államok ünnepélyesen lekötik magukat aranystandardjukhoz. Hogy változtatni fog-e ez a spekuláció tőzsdei és sajtómanőverein, nem tudjuk.

Az óvatos Lamoureux hangoztatja, hogy a szervezkedés, a spekulációtól eltekintve, senki ellen nem irányul. Bár bajosan tudjuk el-

képzelni, hogyan fejlesztheti az aranyblokk saját kereskedelmi forgalmát — például — a sterlingblokk országainak minden károsodása nélkül, fogadjuk el ezt az álláspontot, hogy egy pillantást vethessünk az állítólag nyílt kártyák közé.

A brüsszeli értekezletre Belgium, Franciaország, Hollandia, Olaszország, Svájc és Luxemburg képviselői kaptak meghívást.

Lengyelország kimaradása meglepetést keltett.

mert ez az ország korábban szintén az „aranyklub” tagjának számított és semmi olyan manipuláció nem derült ki róla, amely mellőzését indokolta. Az a magyarázat, hogy egyelőre csak az egymással földrajzilag is összefüggő nyugateurópai országok érdekeit igyekeznek közös nevezőre hozni, aligha lehet helytálló. Sokkal inkább kézenfekvő az a feltevés, hogy Lengyelország kihagyásában politikai okok — Franciaországtól való eltávolodása és Németországhoz való közeledése — játszhattak közre.

Pedig a blokkban egyedül Lengyelország képviselte az agrártermelést, míg a többiek túlnyomóan — talán 60—70 százalék erejéig — gyáriparral foglalkoznak.

Ebből a szempontból tehát a gazdasági célkitűzéseket, a Brüsszelben hozandó határozatok gyakorlati értékét csak a legnagyobb kétkedéssel lehet mérlegelni. Hogyan akarja az aranyblokk saját kereskedelmi forgalmát fejleszteni és saját gyáripari termelését nyersanyagokkal és élelmiszerekkel kiegészíteni úgy, hogy az aranytól eltántorodott világgazdaságon és az aranyklinging váltig hangoztatott elvén sérelem ne essék. — olyan rejtélyes kérdések, amelyekre a legóvatosabban meg-

„OLLA“
prophylaktikus készítmény, vegyileg és mikroszkopilag ellenőrizve
a lehető legnagyobb garanciát nyújtja.

Ügyeljen az „OLLA“ névre!

4156

formulázott határozatok sem igen adhatnak elfogadható választ. De ha igen, úgy még mindig egész sor kérdés vár megoldásra vagy legalábbis magyarázatra.

Igy például az, hogy a nehezen kivívott és még nehezebben fenntartott egyensúlyi állapot, amely fennáll az aranyországok termelési költségei és vásárlóképesége közt, hogyan fog alakulni a kereskedelmi forgalom kereteinek kitágításával? Pedig

ez az egyensúly archimedesi pontja az aranyblokknak,

még pedig nemcsak gazdasági, hanem szociális nézőszögből is.

Aztán: *mi az a kiegyenlített kliringszaldó*, amire a nagy aranyországokkal szemben rekszenek?

Az arany műszerei

Végül, de nem utoljára: hogyan akarnak saját valutájukon keresztül kísérletet tenni a gazdaság fellendítésére, anélkül, hogy a jegybankok kezére bízott aranyfogót ne érintsék? Hol van az a finom sebészeti műszer, amely enél az operációnál éppen ezt az ütőeret tudja elkerülni? És hol van az a sebész, akinek kezében a műszert a yen és a font példája, a vagdalkozó Roosevelt garabonciás módszusaírók nem is szólva, meg ne remegtetné?

Eldöntetlen az a kérdés is, hogy a Gresham-féle törvény az országhatárokon túli vonatkozásban hogyan érvényesül: a rossz pénz szorítja-e ki a jót, vagy a jó a rosszat?

Egy bizonyos: hogy az autarchiás irányzatokkal párhuzamosan folyó törekvések, amelyeknek nagyobb, összefüggő gazdasági egységei megteremtése a céljuk, további széteséssel, újabb szétagozódással fenyegetik a világgazdaságot.

SPORT KÖZLÖNY

A szezon legérdekesebb mérkőzése lesz vasárnap: Gloria—AMEFA

A Gloria már össze is állította csapatát, az AMEFA-ra csak pénteken kerül sor

A nemzeti bajnokság vasárnapi csonka fordulójának érdekessége a központ által vasárnapra elrendelt AMEFA—Gloria mérkőzés, amely máris lázas érdeklődést keltett Arad sportközönségében. A Gloria már összeállította csapatát és még egy kétnapos tréninget tart, hogy teljesen készülnen álljon ki a vasárnapi meccsre. A csapat csupán a betegeskedő Baityt lesz kénytelen nélkülözni, akit Marianut fog pótolni és a következő együttes fog az AMEFA ellen kiállni:

Bosnyák—Husztik, Varjassy—Ökrös, Faur I., Pecican—Igna, Dobra, Barbu I., Marianut, Mercea.

Faur I. ugyan megsérült a vasárnapi timisoarai mérkőzésen, de sérülése olyannyira javult,

hogy az AMEFA elleni meccsen biztosan lehet számítani játékára. Az AMEFA-nak még nincs fix csapata. A hátsó formációkban itt sem lehet változásra számítani, a halvesorban Szabó Béla lép ismét sorompóba, a csatársorban csupán három fix pont van: Cucula, Grosz és Kovács, a két összekötő személyét illetően még nem történt döntés, de Gömöri, Karabell és Szinder vannak előtérben. Valószínű tehát a következő csapat:

Bugarin—Reinhardt, Csajka—Lingurár, Szabó Béla, Dvorzsák (Tóth)—Cucula, Szinder (Gömöri), Gross, Gömöri (Karabell), Kovács.

A meccset délután 4 órai kezdettel a CAA sporttelepén bonyolítják le.

O Gloria—Hakoah tréningmérkőzés a CAA-pályán. Pénteken délután 5 órai kezdettel, a Gloria-CFR a CAA-pályán — tehát a vasárnapi nagy küzdelem színhelyén — tréningmérkőzést tart a Hakoah csapatával.

O Kötünö uszóeredmények Hollandiában. Rotterdamban a nemzetközi uszóversenyen Den Ouden 1 perc 04 másodperccel nyerte a 100 méteres gyorsuszást, 1 perc 20 másodperccel a 10 méteres hátuszást. A rotterdami uszóklub 4-szer 100 méteres női stafétája 4 p. 54 mp.-t uszott.

O Hatvanezer pengő bevétel a magyar-osztrák meccsen. A vasárnapi magyar-osztrák Európa-kupamérkőzésen a buttóbevétele 61.933 (cca 1.800.000 lej) volt. A meccsen pontosan 27.300 fizető néző asszisztált.

O Xifando és Oravetz vezetik a vasárnapi nemzeti bajnoki mérkőzéseket. A Bucurestiben lebonyolításra kerülő CFR—Crisana mérkőzést Xifando Denis, a Clujon lejátszandó Universitatea—Chinezul meccset pedig Oravetz László vezetik, az aradi AMEFA—Gloria mérkőzésnek még nincs bírója, előreláthatólag Morar Teofil dr. fogja a meccset levezetni.

O Profiverés Berlinben. Az amatőr-profi tennismérkőzésen a Crann, Henkel kettős 6:4, 6:4, 6:2 arányban verte a Nüsslein serschmidt profipárt.

A szerkesztésért:

Dr. STAUBER JÁNOS,

felel.

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY

Az exportörök és importörök döntenek az új ki- és beviteli rendszer fölött

Manoilescu Strunga kereskedelmi miniszter sürgős kérdőívet küldött szét a legnagyobb cégeknek és a kereskedelmi, ipari országos érdekképviseleteknek

Mint Bucurestiből jelentik, Manoilescu-Strunga új kereskedelmi miniszter, aki az utóbbi hónapokban sokat utazott a nyugateurópai államokban, egészen új és praktikus módon akar dönteni az e hó folyamán lejáró, ki- és beviteli rendeletek helyére lépő új rendszer fölött. Mint ismeretes, két évvel ezelőtt Románia is rátért a kontingentálási rendszerre, hogy a hasonló külföldi intézkedések ellen megfelelően védekezhessen és hogy védeje és fejlessze az ország gyáripárát. Azóta a romániai gyárak üzleti eredményei igen jelentősen növekedtek, de viszont a kereskedelemben lényegesen csökkent a külföldi kereskedelmi cikkekben a forgalom. Két év alatt nálunk is kialakult az árucseres rendszer és most a legtöbb állam azt kívánja, hogy mi is ugyanannyi különböző árucikket vásároljunk nála, mint amennyit ő vesz tőlünk. A romániai nagy gyáripárak némileg elviselhetőnek találják ezt a helyzetet és azt szeretnék, ha a kereskedelmi minisztérium teljesen az árucserére térne át, mert akkor a gyárak elég külföldi nyersanyagot bírnának beszerezni. Viszont a kereskedőknek nem konveniens ez a kompenzációs rendszer és legalább részben szabadabb szeretnék tétetni az áruk behozatalát.

Ebben a hónapban feltétlenül dönteni kell a kormánynak afölött, hogy rátér-e teljesen az árucseres rendszerre, vagy sem. A kereskedelmi miniszter helyzete igen nehéz, mert neki az állam, az ipar és kereskedelem érdekeit is meg kell védeni. Ugyanis, ha Románia teljesen rátér a kompenzációs rendszerre, akkor nem jönne be a külföldről deviza és a Nemzeti Bank képtelen lenne kielégíteni a devizai igényléseket. A megoldás rendkívül sürgős, mert a bizonytalanság közepette teljesen lecsökken az ország exportja és a jövő hónapban megszűnik a dunai hajózás, amely a legmegfelelőbb áruszállítási összeköttetés a közép-európai államok számára.

Ebben a súlyos helyzetben az új kereskedelmi miniszter részletes kérdőívet állított össze, amelyet már szétküldött a nagyobb ki- és beviteli cégeknek, valamint a kereskedelmi és ipari érdekképviseleteknek. A kérdőíveket minden fontosabb szakma érdekeinek megfelelően kell kitölteni, praktikus megoldásokat

ajánlani és csütörtök estig eljuttatni a kereskedelmi minisztériumba. A miniszter a kormány gazdasági bizottsága elé viszi ezt a kérdést és reméli, hogy e hó 15-ig döntés lesz. A Gyáripárosok Országos Szövetségének megbízottjai e kérdésről új memorandumot is készítettek és küldöttéleg átadták a kereskedelmi miniszternek. A gyáripárosok azt ajánlják, hogy az elsőrendű szükségleti cikkek behozatala árucseres alapján történjen. Manoilescu-Strunga rokonszenvvel fogadta ezt az ajánlatot, amellyel teljesen megnyugtatta a gyári küldöttséget.

A spekuláció tulkapásai a legdusabb gyümölcsvidékeken

Miniszteri beavatkozást kérnek az erdélyi termelők a gyümölcskereskedelemben — A szövetségek egy része meg akarja kapni a gyümölcsüzletet — Nasaud-megyéből egymillió lej kérnek az államtól erre a célra, de a kívánság nem teljesíthető

A szokatlanul nagy gyümölcsstermes bemutatása és megfelelő értékesítése végett tudvalevőleg országszerte gyümölcsstermet rendeztek, a kivitel megkönnyítése céljából pedig a jelenlegi kereskedelmi miniszter közvetlenül tárgyalt Berlinben, Bécsben, Varsóban és Prágában és sikerült is előmozdítani az exportot. A gyümölcs belföldi értékesítése azonban sokkal nehezebben megy, mint ahogyan a termelők remélték, de viszont a fogyasztók is csalódtak, mert azt hitték, hogy az óriási termésre való tekintettel a mostaninál alacsonyabb áron szerezhetik be ezt a fontos népélelmiszeri cikket. Sajánlattal állapítható meg, hogy az aradi piacon és az alkalmi árusoknál még mindig aránytalanul drága a gyümölcs, különösen az alma, amelyből rendes körülmények között is nagy termés szokott lenni ugy Aradmegyében, mint a szomszédos Hunedoaramegyében. Ennek ellenére a falusi alkalmi árusok még mindig 8—10 lejért kérnek a nem is teljesen prima árukért, de az is előfordul, hogy amikor a nagy adókkal sújtott élelmiszer-üzleteladók 8—10—12 lejért adják a prima almát, az iparigazolvány nélkül árusító egyes személyek — akik a falun olcsón összevásárolják az árut — dugva 12—16 lejért akarják for-

galombahozni a gyümölcsöt. Emiatt a kisjöveldelmi lakosság nem bírja magát félre megfelelően ellátni, már pedig ez a cikk egészséges és éppen ezért minden fórumnak oda kellene hatni, hogy az ilyen árut, amelyre alig van kiadásuk a termelőknek, a mostaninál 50 százalékkal olcsóbban kellene eladni. Az az alma vagy szőlő, amelyet a mai átlagos árnak csak a feléért árusítják, sajnos, az egészségre rendszerint ártalmas, férges s ezért felét el kell dobni.

Nemcsak Arad- és Hunedoaramegyében, hanem Erdély más vidékein, különösen Fagarason s Nasaudvármegyében is hasonló a helyzet, sőt Nasaudon még súlyosabb viszonyok vannak. Ott ugyanis 5—600 vagon prima alma termett s a lekvárfőzésre alkalmas gyümölcsből 3—400 vagon volt. Ennek dacára a kintinó áru a vármegye legdusabb vidékein már tönkre is ment, mert a termelők az árak emelkedését, viszont a fogyasztók és a kereskedők az árak csökkenését várták. Egyes alkalmi spekuláncsoportok tíz vagon almát átlag másfél lejért vásároltak, csak hogy teljesen lerontsák az árakat, sőt a vevők elriasztása végett még ügynökeiket a vasúti állomásokhoz is kiküldik, hogy a gyümölcsstermelő vidékekre érkező más városbeli legális kereskedőket lebeszéljék arról, hogy rendes árakat fizessenek a gyümölcsért. Azzal érvelnek ugyanis, hogy a gyümölcs most sokkal hamarabb érett meg, tehát könnyen megromlik és ezért a termelőnek sürgősen tul kell adni rajta. Ha ezt nem teszi, akkor ő az oka az elszenvedett károknak.

A mezőgazdasági érdekképviseletek a helyzet megjavítása érdekében tegnap felterjesztést intéztek a földművelésügyi minisztériumhoz, amelyet arra kérnek, hogy éppugy, mint a buza árának emelése érdekében, a gyümölcsstermelőknel is intervenciós vásárlásokat vezessenek be, hogy legalább kilogramonként 3 lej kaphassanak a prima almáért az ottani birtokosok. Erre a célra a minisztériumtól egvelőre egy millió lejért kér az ottani szövetséget. Ugyanígyen viszonyok vannak Fagarasmegyében is, ahol szintén lépések történtek az állami beavatkozás érdekében. A termelők azonban nem sokat remélnek a felterjesztéstől, mert a gyümölcsöt nálunk lehetetlenség úgy elraktározni, mint a gabonát és a minisztérium a sokmillió lej kiutalása mellett sem bírná megakadályozni a termés megmaradt részének megromlását. A nagy nyugateurópai államokban, például Német- és Franciaországban már évtizedekkel ezelőtt hatalmas szárító- és hűtőtelepeket rendeztek be és az állam azokban kezelteti az általa összevásárolt gyümölcsöket.

Kétszázmillió lej bevétele volt az aradi állami főpénztárnak ez év első felében

Tegnapelőtt több mint 600 ezer lej bevétele volt az elsőkerületi adóhivatalnak — Teljes erővel megindult az adófizetés —

Az aradi behajtási pénzügyigazgatóság most fejezte be az 1934-es adóév felévi összesítését, amelyből megállapítható, hogy az első hat hónapban kevesebb volt az államkincstár bevétele, mint az előző esztendő hasonló időszakában. De már októberben az adóinkasszó felülmutta az 1933. októberi behajtási eredményt, amit az is bizonyít, hogy egyedül az első kerületi adóhivatalban tegnap, október hó 10-én, több mint 600 ezer lej bevétel volt, amiből több, mint 200 ezer lej olyan egyenesadó, amely az ez év harmadik évnegyedére jár. A hatalmas összeg többi része különböző illetékekből jutott az államnak. Ugyanígyen az adóinkasszó a második és harmadik kerületben is és most már Aradmegye tehetősebb vidékein is nagy szigorral léptek fei a kincstári közegek, tehát azokon a helyeken is jelentősen emelkedett az inkasszó. Hozzáértők számítása szerint, végeredményben legalább ugyanolyan bevételre lehet számítani a folyó évben is, mint amennyi a múlt esztendőben volt.

Egyébként a pontos számadatok a következők: A folyó év első hat hónapjában, tehát április 1-től október 1-ig az aradi pénzügyigazgatóság egész területén, egyenesadóból 35 millió 279 ezer lej, vámilletékekből 35 millió 271 ezer lej, italadóból 7 millió 544 ezer lej, egyéb fogyasztási cikkekből 53 millió 642 ezer lej, forgalmiadóból 35 millió 168 ezer lej, látványossági adóból 740 ezer lej, bélyeg- és átirási illetékekből 25 millió lej folyt be. Ebből a múlt hónapban, tehát szeptemberben az alábbi bevételek voltak: egyenesadó 7 millió 192 ezer lej, vámadó 5 millió 138 lej, italadó egy millió 363 ezer lej, egyéb fogyasztásiadó 11 millió 642 ezer lej, forgalmiadó 6 millió 810 ezer lej, látványossági adó 111 ezer lej, bélyeg- és átirási illeték stb. 3 millió 700 ezer lej. Ezeken kívül az 1931. év végéig fennállott adóhátralékokból 874 ezer lej, az 1932—33. évi hátralékokból pedig egy millió 149 ezer lej, az első hat hónapban pedig az 1931. végéig fennállott hátralékokból 4 millió 613 ezer lej, az 1932—33. évi hátralékokból 6 millió 366 ezer lej bevétele volt az államkincstárnak.

